

Ben van Berkel & UN Studio

Ben van Berkel is internationaal gezien een van de toonaangevende Nederlandse architecten. In 1988 richtte hij samen met zijn partner Caroline Bos het architectenbureau Van Berkel & Bos op, dat tien jaar later werd omgedoopt in UN Studio (United Net for Architecture, Urbanism and Infrastructure).

UN Studio profileert zich als een netwerk van specialisten op het gebied van architectuur, stedenbouw en infrastructuur. De aandachtsgebieden van UN Studio zijn binnen het bureau onderverdeeld in zes verschillende werkvelden:

Publieke gebouwen, Kantoren, Woningbouw, Stedenbouw- Infrastructuur- Civiel, Producten & interieur. Voorbeelden van gerealiseerde projecten zijn de Erasmusbrug in Rotterdam, Museum het Valkhof in Nijmegen en het stadhuis annex theater in IJsselstein, het Mobius huis in 't Gooi en het Thee en koffiestel (Tea & Coffee Tower) voor Alessi. In uitvoering zijn onder meer het Masterplan voor herinrichting van het stationsgebied in Arnhem, de herinrichting van het havengebied in Genua en een Muziektheater in Graz. Begin 2002 heeft UN Studio de competitie gewonnen voor het nieuwe Mercedes Benz Museum in Stuttgart. Naast projecten in Europa realiseert UN Studio ook opdrachten in de Verenigde Staten, waaronder de uitbreiding van het beroemde Wadsworth Atheneum Museum of Art in Hartford en een woonhuis in New Jersey. UN Studio is officieel adviserend architect van Rijkswaterstaat.

Mercedes Benz Museum

Tea & Coffee Tower

Lang hoefde Ben van Berkel niet na te denken toen Gispen hem vroeg of hij een tafel wilde ontwerpen voor Gispen. Van Berkel heeft een aantal originele klassiekers van Gispen thuis staan en is gefascineerd door de combinatie van functionaliteit en vorm.

'Het zijn iconen geworden terwijl ze ooit primair zijn ontworpen op hun gebruik. Ze zijn functioneel én ze zijn gewoon mooi van vorm.

Die combinatie is essentieel. Design op zich zegt me niets. Design is een leeg woord. Het is pas interessant als design wordt gecombineerd met andere waarden, zoals gebruik, functie, doel.'

Daarin ligt voor Ben van Berkel/UN Studio ook de uitdaging om het ontwerp voor de SUM (Latijn voor 'ik ben') te maken. De SUM moet meer worden dan een mooi vormgegeven tafel. Van Berkel: 'Het moet een soort fusie worden. We zijn nu op zoek naar een model van wat een tafel is. De eerste intuïtieve schetsen voor de SUM liggen er, maar dat is slechts het begin van het proces. De vraag is vervolgens welk programma je aan de SUM koppelt: werk je er aan, eet je er aan, lees je er aan, moet het een vergadertafel zijn? Het programma dat je aan het product koppelt is bepalend voor het ontwerp. Kunnen al die verschillende eisen of wensen in één product samenkomen. Dat zijn vragen waar we hier intern een aantal mensen voor bij elkaar brengen, soms ook de opdrachtgever, om vervolgens in zeer geconcentreerde workshops te brainstormen. Iedereen denkt en schetst mee. Dat zijn sessies die alle kanten uitstuiten en juist daardoor een bijzondere meerwaarde opleveren voor het ontwerpproces. Net als in de architectuur zijn we geïnteresseerd in het oprekken van mogelijkheden, functies en vormen. Of het nu gaat om een gebouw, een huis, een stedelijk gebied of tafel is eigenlijk secundair. Een gebouw is ook een product. Wat de SUM betreft zal het ontwerpproces, denk ik, leiden tot een hybride vorm. Een tafel, hoop ik, die multifunctioneel is, herkenbaar als tafel, maar die tegelijkertijd een ander beeld oproept. Een nieuw soort typologie'.

Het houden van gerichte workshops en brainstorms is eigen aan de werkwijze en visie op ontwerpen van UN Studio. Vandaar de naam: 'United Net'. Het gaat om het bijeenbrengen van kennis vanuit verschillende disciplines in een geconcentreerde vorm, de workshop. Het is voor Van Berkel de ideale benadering om de verbeeldingskracht te stimuleren en -uiteindelijk- tot een zo goed mogelijk ontwerp te komen.

De deelnemers brengen ieder hun deskundigheid in. Zo werkt UN Studio bijvoorbeeld ook samen met mensen als ontwerper Anthon Beeke en trendwatcher Li Edelkoort. Dat haar voorspellingen niet altijd uitkomen, zoals haar critici graag roepen, vindt Van Berkel irrelevant. 'Het is een buitengewoon inspirerende vrouw om mee samen te werken die een meer dan bijzonder gevoel voor de tijdgeest én de toekomst heeft'.

Van Berkel vindt dat architecten en ontwerpers veel vaker in de toekomst zouden moeten wegdromen om de doodeenvoudige reden dat ze voor de toekomst werken, de toekomst vormgeven. 'Een project als Arnhem, waar we het station en het hele stedelijke gebied daar omheen vormgeven, is een proces dat jaren duurt en dat tientallen jaren functioneel moet zijn. Dan ben je dus wel gedwongen om in het ontwerpproces structuur en inhoud te geven aan de toekomst. Dat geldt in feite voor ieder gebouw, zeker als het intensief gebruikt wordt. Wij hebben daar een geïntegreerde benadering voor ontwikkeld die we deep planning noemen, waarbij we ons zoveel mogelijk een concreet beeld vormen van het toekomstige gebruik, en in welke maatschappelijke, sociale en zelfs politieke omgeving dat gebruik zich afspeelt. Bij Living Tomorrow zal op een vergelijkbare manier worden gewerkt. Je hoeft niet helderziend te zijn, maar je moet wel een visie hebben, en die visie concretiseren. Architecten zijn de mode-ontwerpers van de toekomst'.

BEN VAN BERKEL/UN STUDIO ONTWERPT NIEUWE TAFEL VOOR GISPEN

'Architecten zijn de mode-ontwerpers van de toekomst'

Architect Ben van Berkel en zijn bureau UN Studio zijn niet alleen de ontwerpers van Living Tomorrow maar ook van SUM, een nieuwe tafel voor Gispen. Aanleiding voor een gesprek over tafels, vorm en functie, futuristische gebouwen en de toekomst.

Dat het gebouw van Living Tomorrow nu al bijnamen heeft als kruimeldief, laars, tandenborstel en 'de camera' beschouwt Van Berkel als een compliment. En dat het niet direct als gebouw wordt herkend ook. Het is een product met een bewust futuristisch voorkomen; binnen (living tomorrow) is buiten (vorm/branding).

Van Berkel: 'Je kunt denk ik ook zien dat het typisch een vorm is die uit de computer komt. De hele staalconstructie bijvoorbeeld is door de computer gegenereerd.

Ontwerpen met de nieuwste technieken en geavanceerde computerprogramma's beschouw ik absoluut als een uitdaging. Het worden steeds meer hybride systemen waar je als architect eindeloos mee kunt spelen, waardoor nieuwe onverwachte vormen ontstaan. De computer is een fantastisch hulpmiddel dat naar mijn idee nog te vaak wordt onderschat. Je moet er mee spelen, blijven oefenen, net zoals een violist blijft oefenen om zijn spel telkens weer te verdiepen, te verbeteren. Daardoor doe je nieuwe ontdekkingen'.

Jammer dat het gebouw van Living Tomorrow slechts vijf jaar mee zal gaan ervaart Van Berkel niet als probleem. Het is een paviljoen-achtig ontwerp, en het is inherent aan het karakter en het doel van Living Tomorrow. Dat maakt het voor hem juist interessant.

'Wij hebben nog steeds het idee dat alles wat we bouwen altijd zo lang mogelijk moet blijven staan. Dat hoeft niet. Een gebouw als Living Tomorrow in ieder geval niet. Het liefst zou ik om de paar jaar een nieuwe versie maken, vanuit het prototype dat er nu staat. Net zoals Philips, Sony of Microsoft dat doen. Die blijven schaven aan hun producten en komen telkens met nieuwe versies op de markt. Lijkt me fascinerend om zo met architectuur om te gaan. Maar dat is gezien de aard van architectuur helaas nog niet haalbaar. Science Fiction. Wat Living Tomorrow trouwens ook is, én niet. Op zijn beurt is ons gebouw voor Living Tomorrow natuurlijk een knipoog naar Science Fiction. Door die knipoog wordt het onderdeel van de wereld van SF terwijl het er wél staat. Abstract en concreet tegelijkertijd.'

UN studio over Living Tomorrow

De belangrijkste doelstelling van het project is het integreren van innovatieve communicatie- en informatietechnologieën en toekomstige woon- werkconcepten in een gebouw dat qua vormgeving en materialisering een voorbeeld vormt voor de architectuur van het komende decennium. Het gebouw is samengesteld uit een combinatie van paviljoentypologie en torentypologie. Het ontwerp bestaat uit een doorlopend oppervlak dat ononderbroken overgaat van het interieur naar het exterieur. De laagbouw is naadloos verbonden met de hoogbouw. Het innovatieve ontwerp is gebaseerd op een 'tube-in-tube' principe, waarbij twee in elkaar geschoven buizen als basis gelden voor de organisatie van het project.

Ben van Berkel

